

VIERDE VLAAMS CONGRES VOOR
COMMUNICATIEWETENSCHAP

Fr. SAEYS — Fr. BEKE

PSol

Alts 7

UNIVERSITEIT GENT
Vakgroep Communicatie-
wetenschappen
Korte Meer 7-9-11
B-9000 GENT

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT

000000461308

VIERDE VLAAMS CONGRES VOOR COMMUNICATIEWETENSCHAP

Op 22 maart had in de Grote Academieraadzaal te Gent het Vierde Vlaams Congres voor Communicatiewetenschap plaats. Dit jaar werd het thema „De informatiemedia : evenwichtig spiegelbeeld van onze samenleving?” behandeld, een onderwerp dat zowel wetenschappelijk personeel en studenten van de verschillende universiteiten als directieleden en journalisten uit de geschreven en de audiovisuele pers bleek te interesseren. Niet minder dan honderdzestig belangstellenden namen deel aan het congres.

In zijn inleiding bracht congresvoorzitter Prof. Dr. Theo Luyck hulde aan wijlen Prof. Dr. N. De Volder, mede-initiatiefnemer tot het inrichten van deze congressen, die sedert 1968 beurtelings te Leuven en te Gent worden georganiseerd. Vervolgens wees de voorzitter op de actualiteit en de veelzijdigheid van het congres-thema, dat door vier sprekers zou worden ingeleid : in de voormiddag werd gehandeld over de geschreven pers door de professoren P. Kluyskens (Gent) en L. Meerts (Leuven), en in de namiddag over de audiovisuele media door de professoren J. Briers (Gent) en K. Hemmerechts (Leuven). Na ieder congresgedeelte had een algemene discussie plaats.

Professor Dr. P. Kluyskens wees in de eerste plaats op de harde concurrentiestrijd die er momenteel gevoerd wordt tussen de geschreven pers en de audiovisuele media. In hun bezorgdheid om het voortbestaan van hun krant, aldus de spreker, wordt door de directies vaak naar middelen gegrepen die tenslotte geen oplossing kunnen brengen voor het probleem. Sommigen zoeken heil in een snelle berichtgeving, anderen trachten lezers te winnen door het nieuws in een aantrekkelijke vorm te gieten, door het accent te verleggen naar het sensationele en het negatieve, of trachten hun inkomsten te verzekeren door ongebreideld publiciteit toe te laten.

Dit alles zijn echter noodoplossingen, die tenslotte leiden naar een verminkte en onvolledige berichtgeving. Een werkelijke oplossing moet gezocht worden in het overschakelen van louter enumeratieve informatie naar interpretatie, duiding, commentaar. Dagelijks stapelen er zich echter zoveel gebeurtenissen op, dat de krant deze onmogelijk alle kan behandelen, laat staan toelichten. Een eerste selectie van het nieuws gebeurt dan ook reeds door

de persagentschappen, een tweede selectie door de krant zelf. Wat hier uiteindelijk het aandeel is van de verschillende betrokkenen - selectieploeg, redactie en directie - in het selectieproces is moeilijk uit te maken. Wel meende Professor Kluyskens te mogen beweren dat er over het algemeen weinig positieve berichten doorkomen, en dit omdat deze niet vanzelf de redactiekamer binnenstromen, maar door de journalist actief moeten worden opgespoord.

Tenslotte belichtte de spreker het begrip „samenleving”, dit is : „de mensen van onze tijd, als individu, in hun natuurlijk en psychisch milieu”. Wanneer de pers een weerspiegeling tracht te zijn van deze maatschappij, zal zij haar lezers ook werkelijk tot leidraad dienen bij ieder gebeuren. Wil de geschreven pers deze nieuwe taak aankunnen, dan moet zij in de eerste plaats kunnen rekenen op eerlijke journalisten, die bovendien over de nodige vakkennis, een humane ingesteldheid en een algemene culturele bagage beschikken.

Gebruik makend van de technologische verworvenheden, zo besloot Professor Kluyskens, zouden de kranten op die manier kunnen evolueren tot een evenwichtiger spiegelbeeld van onze samenleving.

Professor Dr. L. Meerts benadrukte de centrale rol die de informatiemedia spelen in onze moderne maatschappij. Zowel de snelheid als de diversiteit van de doorgegeven informatie nemen steeds toe, terwijl anderzijds het recht op informatie voor ieder mens veld wint. Informatie, het medelen van *nieuws*, is de bestaansreden en de wezenskern van het dagblad. Nieuws, aldus prof. Meerts, is elk actueel gebeuren dat de belangstelling van de lezer kan opwekken, omdat het buiten het gewone valt. Daarom bestaat het gevaar, dat de massamedia een spiegelbeeld brengen van de uitzonderingen op de werkelijkheid. Een ander element dat het evenwicht van de berichtgeving kan verstoren, is de „samenzwering van de stilte”. Een pluriforme pers is dus onontbeerlijk als tegenwicht voor de selectie van iedere krant afzonderlijk.

In ons land gaat de aandacht van de meeste kranten in de eerste plaats naar het politieke en het sociale nieuws. Daarnaast ook naar het sensationele. De laatste tijd echter, dankzij een groeiende belangstelling voor de mens, krijgen een aantal nieuwe en meer menselijke aspecten van het gebeuren ook nieuwswaarde. Hierin ligt volgens Prof. Meerts een uitweg voor de geschreven pers om te komen tot een evenwichtiger berichtgeving.

Prof. Dr. K. Hemmerechts ging bij zijn referaat over de „Technische ontwikkeling en adequate voorlichting van het publiek met behulp van de elektronische nieuwsmedia” uit van een aantal stellingen. Het opbouwende bezit alsnog weinig of geen nieuws-waarde. De communicator, vooral als hij een beroep doet op de elektronische nieuwsmedia, staat bloot aan de verleiding de *nieuwsgierigheid* ten koste van de *weetgierigheid* te bevredigen. Hij dient behoorlijk onderlegd te zijn zowel met betrekking tot de inhoud als de vormgeving van het nieuws. Men vergt van hem intellectuele eerlijkheid en een algemene vertrouwdheid met het hele maatschappelijke gebeuren. Bij de massamedia maken we een verschuiving van de opiniërende naar de informerende functie mee. In het omroepbedrijf blijven de mogelijkheden van de moderne techniek bij de garing en de verwerking van het nieuws doorgaans nog onbenut. Inzicht en/of de nodige fondsen ontbreken. We evolueren echter naar een door de elektronica beheerste voorlichtingscentrale toe. Stijl, volume en tempo van de programmamakerij zullen radicaal veranderen. Het programma wordt een accuraat, uitvoeriger en betrouwbaarder werkstuk, dat bredere informatie garandeert. Interne taakverdeling is in de omroep noodzakelijk. Men zou o.m. intermediaire gespecialiseerde redacties moeten inschakelen. De stormachtige veranderingen van de hedendaagse techniek nopen ons er in elk geval toe ons over de toekomst ernstig te bezinnen.

Prof. Dr. J. Briers stelde het van in den beginne duidelijk : „De moderne informatiemedia presenteren geen evenwichtig beeld van onze samenleving”. Het evenwicht tussen negatieve informatie — die conflicten en ontredde beschrijft —, de positieve berichten — die maatschappelijke samenwerking reflecteren —, en het in dit opzicht neutraal nieuws, kan bereikt of verstoord worden in de drie fasen van het communicatieproces, nl. de selectie, de verwerking en de voorstelling. Centraal staat hierbij de selectie, die volgens bepaalde criteria gebeurt. Bij radio en televisie worden deze dikwijls omschreven door de omroepwetten.

We dienen ons af te vragen of de audio-visuele media, gezien hun erkend gezag, zich bij het selecteren van het nieuws niet mogen laten leiden door een drang naar het positieve. M.a.w. houdt informatie ook geen educatie in? De omroepberichtgeving schenkt beslist onvoldoende aandacht aan het economisch, regionaal en artistiek nieuws. Dit bewijst de inhoudsanalyse van enkele journaals, zowel binnen- als buitenlandse. Als we er ons

voor hoeden negatieve berichtgeving te verwarren met kritische benadering, kunnen we wel stellen dat men overwegend negatief rubriceert. Bij de televisie werkt het zoeken naar het „interessante” beeld de drang naar sensatie in de hand. Zo overheerst o.m. het gewelddadige nieuws. Hoe kunnen we de wereld nu evenwichtig belichten? Breng permanent, dus niet alleen naar aanleiding van conflictsituaties, economische informatie. Betoon, zoals men het ons overal voordoet, belangstelling voor het gewestelijk nieuws. En als we de kleine artistieke interesse in ons land beschouwen, blijkt het opdrijven van het aantal culturele items in de journaals meer dan wenselijk te zijn.

Tijdens de discussie achteraf bracht menig interpellant het probleem van de reclame en de invloed ervan op de positie van onze pers ten berde. Is onze pers onafhankelijk? Vertoont ze nog voldoende diversiteit? Hoe duiden we het vroegtijdig verdwijnen van het weekblad *Vrijdag*? Men bereikte vrijwel een consensus rondom de stelling dat onze pers onbetwistbaar vrijer is dan die van de totalitaire regimes. Verder pleitte men voor het toevoegen van commentaar aan de TV-berichtgeving. Een samenwerking tussen de radio- en televisieredacties, ofschoon beide media volkomen anders ingesteld zijn, is gewenst. De opmerking dat positief nieuws niet noodzakelijk hoeft te worden verstaan als informatie die uitgaat van het establishment, rondde de nabespreking en meteen het congres af.

Fr. SAEYS — Fr. BEKE